

Egen oppformering av settepoteter

0. Nye settepoteter hvert år

Potet oppformerer vegetativt og de fleste sjukdommer kan derfor følge settepoteten til neste dyrkings sesong. Det friskeste utgangsmaterialet er sertifiserte settepoteter. Det bør derfor legges mye innsats i oppformeringa av settepoteter til eget bruk. Husk at disse potetene blir utgangspunktet for neste sesong, og dermed også for oppgjøret 1 ½ år seinere.

1. Mottak av innkjøpte settepoteter

Kontroll av settepotetene må utføres med en gang de kommer til gården. Klagefristen er kort (14 dager etter mottak), for kvaliteten kan forringes ved feil håndtering og oppbevaring etter mottak. God lagring uten kondensutvikling og skånsom handtering er derfor viktig.

Settepotetene kan oppbevares en kort tid i småsekk eller storsekk fram til setting. La da sekkene stå på pallene, og åpne storsekkene i toppen. Det er erfart at kondens kan dannes på tross av luftig netting på toppen. Settepotetene skal lagres ved lik eller lavere temperatur enn knolltemperaturen fram til forbehandlinga starter. Lang lagring av settepoteter skjer best ved 3-4 °C.

Dersom settepotetene tømmes over i en annen emballasje etter mottak er det viktig at denne emballasjen også er rein. Smitte fra de gamle potetene på gården kan overføres via kasser og infisere de innkjøpte settepotetene. Kassene skal vaskes grundig med høytrykksspyler, gjerne med varmt vann og såpe.

2. Forbehandling av settepotetene

Settepotetene bør lysgros. Lysgrodde settepoteter bruker kortere tid på oppspiring, og sjansen for at sjukdommer skal angripe groen er dermed mindre. Samtidig vil knollene til høsten være godt modne på et tidspunkt hvor opptaket kan gjøres under gunstige værforhold.

Lange, kvite groer som faller av ved setting er innfallsport for mange sjukdomsorganismer.

3. Dyrkingsareal

Det er viktig at arealet er velegnet for potetdyrking. Unngå søkk, vendeteiger, vanskelige hjørner ol. Arealet bør være godt adskilt fra ordinære potetarealer. Det gamle materialet vil normalt være belastet med både synlig og latent, usynlig smitte. Det er viktig at denne smitten ikke overføres til det nye, friske materialet.

Oppformeringsarealet bør legges på et sted det ikke har vært dyrket potet på minst 3 år.

4. Gjødsling

Forsiktig nitrogengjødsling har positiv virkning på avmodning, skallfasthet og lagringsevne hos potetene. Reduser til 70 % i forhold til normal gjødsling på hovedarealet (reduser 2-3 kg N/daa). På næringsrik jord kan YaraMila Fullgjødssel 12-4-18 Mikro benyttes, men ellers bør YaraMila Fullgjødssel 8-5-19 mikro brukes for å tilfredsstille de andre næringsstoffene.

5. Setting

Sett potetene når jordtemperaturen i 10 cm dybde har vært over 8 °C i noen dager.

I praksis vil det være gunstigst å sette dette arealet etter at hele hovedarealet er satt. Da vil temperaturen i bakken være høg.

Da er det viktig at potetsetteren er grundig vasket med høytrykksspyler og såpe, og evt. desinfisert før de friske settepotetene skal settes.

Setteavstanden bør være kort (se egne dyrkingsveiledninger), ellers kan normal teknikk benyttes.

6. Beising

I områder med svartskurvangrep bør settepotetene beises. Dette gjelder spesielt ved oppformering av settepoteter.

7. Ugrasbekjempelse

Kjemiske midler som benyttes på hovedarealet kan også brukes på settepotetarealet. Ved sprøyting og radrensing skal oppformeringsarealet behandles før det ordinære arealet, og med grundig reingjort sprøyte, radrenser og traktor. Reingjøringa av sprøyta er viktig for å unngå at plantevernmiddelester skal ødelegge spiringsevnen til neste år.

8. Hypping

Hyppinga av potetene bør være avsluttet før riset er 15-20 cm høyt p.g.a. faren for spredning av sjukdommer med hyppeutstyret. Grønne knoller er positivt som settepoteter. Men ei god hypping med mye jorddekking av potetene er et viktig tiltak mot at tørråte skal smitte fra ris til knoller. I praksis bør settepotetarealet hyppes før hovedarealet, og med vasket utstyr.

9. Vatning

Jevn og god jordfuktighet gjennom hele vekstsesongen er positivt for en ensartet knollansetting og jevnstore knoller. Vatning på et tidlig tidspunkt forebygger flatskurv, og gir mange knoller.

10. Inspeksjon - Luking

Gå systematisk gjennom settepotetåkeren to ganger i sesongen, én litt tidlig i sesongen etter slutthypping og én seint i sesongen. Alle planter med sjukdomstegn skal fjernes fra åkeren. Er det knoller under de sjuke plantene må de graves opp og fjernes.

11. Vask / desinfeksjon av potetutstyret

Det er viktig at alt utstyr som er i kontakt med potetene er reint, og ikke fører smitte fra gammelt til nytt materiale. Tiden for å vaske lager og kasser er gunstigst i en "lavsesson" etter ugrassprøyting / hypping.

Desinfeksjonsmiddele virker ikke gjennom jordrester. Den viktigste faktoren i reinholdet er derfor varmt vann og såpe! Vask kasser og lager grundig reint for jord og potetrester. Deretter kan gassing utføres som en sikring av dette arbeidet.

Traktorer og annet potetutstyr gjøres reint med varmt vann og såpe, før en evt. dusjer over med et desinfeksjonsmiddel.

12. Tørråtebekjempelse

Alle godkjente tørråtemidler kan benyttes på egen oppformering.

Regelmessig bruk av beskyttende midler er å anbefale på dette arealet. Start behandlinga når plantene er 20-25 cm høye (før radlukking) og hold god beskyttelse fram til nedsprøyting eller knusing av riset. Det er viktig å følge opp bekjempingen helt fram til opptak. Det bør ikke gå mer enn 14 dager fra siste sprøyting til potetene er høstet.

13. Knollstørrelse

Ta jevnlike kontroller av knollstørrelsen og avslutt veksten ved ønsket størrelse. Husk at potetene vokser også litt etter at riset er nedsprøytet. Anbefalt vekstavslutning er når 5 % av knollene er større enn ønsket størrelse.

På lange og langovale sorter er det fraksjonen 35-45 mm som er enklest å håndtere.

Grundig risdreping (mekanisk, kjemisk eller en kombinasjon av disse) 4-5 dager etter siste tørråtesprøyting avslutter tørråtebekjempelsen. Det aktuelle midlet nå er Reglone.
Husk reingjort sprøyte og traktor.

14. Høsting

Dersom rådene om redusert næringstilførsel og riktig forbehandling er utført, vil knollene ha nådd rett størrelse og god modning før hovedarealet på gården. Disse potetene skal høstes før man starter på hovedarealet. Da er opptakeren grundig reingjort på forhånd, og værforholdene er gunstige for å bevare god kvalitet. Ta opp i vaskede kasser!

Fuktige knoller tørkes raskt opp, gjerne utendørs med litt lystilgang. Grønnfarging etter lyspåvirkning er gunstig i kampen mot lagringssjukdommer.

HUSK: Reinhold i alle ledd

Alle operasjoner skal utføres først i settepotetarealet, og med vasket utstyr. Dette er viktig for å unngå at det friske materialet smittes opp av de gamle potetene på gården.

Reinholdet av utstyret gjøres best med høytrykksspyler, og med varmt vann og såpe.

Desinfeksjon kan utføres etter vasken og som en sikkerhet i kvaliteten av dette arbeidet.